

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 15.

V frédo 11. kosaperska

1843.

Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hihi 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pofhti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pofhti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol léta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. pofhtah se snajo dobiti.

S majhnimi denarji svoje pohifhtvo nefrezhe obvarovati.

(Pokliz na vse hišne gospodarje.)

Škufhnja vézh let naf uzhi, de ogenj vezh in vezh nefrezhe med ljudmi dela in de se zhe dalje vezh pogorish vidi, kamor se osremo. Vezh-létne škufhnje nam tudi kashejo, kako dobre in koristne so tako imenovane pogorelske asekuranzije, ktere se tudi bratovshnje s. Florjana ali sashihringe imenujejo, kterih namen je, shkodo, ki se je skosi ogenj pri pohifhtvu sgodila, v denarjih povrazhati. Sakaj priloshnost imámo se preprizhati, de so hišni gospodarji, ki so pogoreli, pa v kako bratovshnjo s. Florjana sapifani bili, svoje pohifhtva veliko bolj varne, velike in prostorne sopet postavili, kakor so jih iméli, prédin so pogoreli. Kdó móre to refnizo tajiti? In to si samore vsak gospodar s majhnim denarjem storiti, ki ga lahko pogreshi, ki si ga lahko prihrani, zhe ga sa druge nepotrebne rezhi ne isdaja. Marfikomu bi se smelo rezhi: Prijatelj! ostani petkrat v letu is oshtarije in lahko si bosh svoje pohifhtvo asekuriral! —

Zhe bi mi bili to dobroto pred létam 1811 iméli — tukaj sarno od mesta Krajnja govorim — ko je to mesto pogorelo, bi gotovo she dan danashni ne gledali pogorish; sakaj vse to bi bili v novizh sofidali, ker so — k pohvali svojih so-

prebivavzov moram rezhi — sadaj vézhdél vfi v bratovshnjo s. Florjana sapifani.

Ako so ravno vse bratovshnje s. Florjana koristne, pa vender mislim, de je sa nafhe deshele Grajska na Šhtajerskim nar bolj pripravna.

Ta drushba, ktera je od nafhiga svetliga zesarja poterjena, obfeshi tri deshele; namrezh Šhtajersko, Krajnsko in Koroshko. V Gradzu je véliki vishar zeke drushbe, ki se mu véliki direktor pravi; tam so pervi oskerbniki in pisarji, tam je kasa, v ktero ji denarji is vsih treh deshel tekó, in is ktere se shkoda spet v vse tri deshele plazhuje. Krajnska in Koroshka deshela imate pa vsaka eniga oskerbnika, ki se mu pravi inspektor, kteri vse, kar se v desheli sгоди, to je: koliko je udov ali bratov k ti drushbi pristopilo, koliko se je skos ogenj shkode sgodilo i. t. d. v Gradez sporozhuje, denarje v kaso poshilja, jih pogorelcam is kase dobiva, in jim jih rasdeluje. Vsaka inspektorija je rasdeljena v vezh krajev, in vsak kraj ima svojiga pisarja, ki se mu pravi komisijonar; on sapifhe vsaziga posebej, kteri hozhe v drushbo stopiti, od sapifanih denarje pobira in jih dalej poshilja, zhe se kje nefrezha ognja primeri, s drugimi pomozhniki v ogled pride, de se shkoda sposna, in tako dalje. —

To je v refnizi bratovshnja, ki nima drusiga namena, kakor pomagati. Nefrezhnim pogorelcam pa tudi gotovo pomaga. Sa tó je pa ta bratovshnja poséбно dobra:

Pervizh: Ker ima, kdor se va-njo sapifhe, dolshnost, svoje pohifhtvo sopet in pred ognjem varno sidati: Škosi to ob priloshnost pride, svoje denarje na marfiktere druge nepotrebne rezhi obrazhati. Velikokrat se je shé sgodilo, de so pogorélzi potepuhi in hudobni ljudjé postali.

Drugizh: Ker opominjajo duhovni na prishnizi in gosposka s ozhitnim klizanjem, de imajo kmétje v bratovshnjo sapifani ob svojim zhasu plazhevati; de bi ne posabili, kar se lahko sgoti, in tudi de tako ob zhasu nefrezhe dobróte bratovshnje ne ssubé.

Zhe pa rezhemo, de je bratovshnja f. Florjana v Gradzu sa prebivavze Šhtajerške, Koróshke in Krajnske deshele posebno pripravna, vender ne pravimo, de druge bratovshnje f. Florjana tudi dobre in korifstne niso. Tudi druge so dobre, slasti pa tershafhka „Azienda Assecuratrice“ imenovana, ktera se je she v letu 1823 sazhele. Ta bratovshnja ne sagotovi samo pohifhtev, temuzh tudi klajo, hifhno orodje, shivino in blago na suhim in na vodáh *)

Zhafitljivih duhovnih gospodov ne samorem dovolj profiti, svoje farmane opominjati, njih pohifhtva v bratovshnjo f. Florjana sapifati in nekterim krive misli od teh bratovshinj odvseti ker mislijo, de ni mogozhe vezh is bratovshnje stopiti, kadar se kdó va-njo sapifhe. Nekteri pa she zló mislijo, de je to kak nov davek, kteriga nam po fili naloshé. Kako neumne so take misli! Kako se to more davek imenovati, kar vsak dan lahko po svoji volji na-se vsamete ali pa pustite? Kako se to more davek imenovati, s zhimur se blago in pohifhtje v varnost dene in kar se v fili tako obilno poverne? Zhe naf Bog ognja obvarje, krajzerjev, ki jih v bratovshnjo plazhamo, tudi nismo prèzh vergli! Svojim bratam smo sh-njimi pomagali, ki so v ognju svoje premoshenje ssubili. To plazhilo je po takim le almoshina, je lé dobro délo in tako smo storili, kar nam kerfhanska dolshnost veléva.

Na vsako visho tadaj denarje, ktere v bratovshnjo damo, dobro sohranimo. V varnosti smo sami pred filo in revshino in tudi premoshenje nafhjih sofedov je obvarnji, ki so s nami v bratovshnji. In vse to se s nekterimi krajzarzhki sgoti! Koliko mènj nefrezhnih sromakov bi naf nadlegovalo? in ko bi vi, ljubi moji! vkup srajtali, kar le eno leto pogorelskim berazhem sdajete, bo to vezh sneslo, kakor pa letni denár, kteriga v drushbo plazhate. Pogorelskim berazhem se le kaj maliga pomaga, vezhkrat se jim fhkoduje; vezhkrat so taki berazhi le goljufi, kteri na valho dobro voljo greh delajo in val sa denár golfajo.

Nekteri so pa, kteri se sanafhajo in pravijo: „nobeden ne vé, de bi bilo per naf kadaj pogorélo. Bog, in sveti Florijan me bo she tudi sanaprej obvaroval.“ — Prav je, de se Bogu priporozhujemo, v boshjih rokah je vse, in pa tudi ta drushba. Bog je tiftim, kteri so to drushbo napravili, to pamet in te misli dal, na tako lahko visho se velikih nefrezh obvarovati. — Mi smo pa tudi dolshni se po pameti ravnati, in ona naf uzhi, de v téj drushbi s majhnim sami sebi in svojemu blishnimu veliko dobriga moremo storiti, in de nam ni treba smeraj v nevarnosti in strahu savolj nefrezhe shiveti.

Ofkerbniki, irosi in taki, kteri imajo otrozhje denarje v svojem pohifhtvu, so pa zlo per svoji vesti dolshni, take pohifhtva savarovati, de s svojo neskerbnostjo drusih ljudi nefrezhnih ne storé, sa ktere fkerbeti so dolshnost na-se vseli.

Koliko lét svojiga shivljenja bi fi marfikter fkerben gospodar prihranil, ki ga tako vedno strah ognja is fladkiga spanja plasfi! Kdor se pa v bratovshnjo sapifhe, se s smirnim serzam po nozhi Bogu priporozhi in pokoj vshiva, kér vé, de je sebe, sheno in otroke berafhke palize obvaroval.

Stopite tadaj vfi hifhni gospodarji, kteri she niste sapifani, v bratovshnjo f. Florjana!

K. Loker.

De bodete pa sposnali, kako modra in dobra je ta drushba, in de bodete, zhe se va-njo sapifhete, svoje dolshnosti vedili, bodemo drugo pót postave pogorelske bratovshnje v Gradzu v téh novizah natifnili.

KMETIJSKA SHOLA.

(Na dalje.)

„Shésto nedeljo.“

Per kmetiji potrebno orodje in delovna roba.

Hozh'te kmetijstvo popravljat',
In fi semljifhe poboljchat',
Imejte pravno orodje;
Slabotna roba vam fhkodje.

Ako so njive s-orane,
Ko de b' jih fvinje rasrile,
In le na pol sabranane,
Semena ne bojo vernile.

Pervo potrebno delo je, semljo obdelavati in premetavati, to je, jo k sraku ali luftu in k solnzu obrazhati, de nam samore shivesh donefhi.

Od sazhetka svetá so imeli ljudjé samo lopato in kopalo sa obdelovanje semlje. S temi se da fizer vsako poljfsko delo dobro storiti. Ker je pa delo na rokah prepozhasno bilo, so ljudjé fhkufhali, kakó bi mogli delo s shivino hitreji opravljati, ter so s zhasama drevo snafhli.

Drevo ali plug je per kmetiji nar potrebnejshi orodje. S drevesam se semlja drobi, obra-

*) Pri téj priloshnosti vam na snanje damo, de je ravno ta bratovshnja g. Baumgartnerju in Comp. v Ljubljani, kterimu se je nefrezha primerila, de se mu je ladja s banafhkim shitan v pretezenim mezsu na Saviblisu Sagreba potopila, vfo fhkodo, koj ko je nefrezho svedila, poplazhala.